

MEDIJI O ZDRAVSTVU

utorak, 26. novembar 2024.godine

BLIC- EVO OD KOJIH TUMORA SE U SRBIJI NAJVIŠE UMIRE Zvanični podaci pokazuju pad broja umrlih i novoobolelih od raka, ali je struka oprezna

BLIC- "Angio sale su nam pune i to sve više mlađima od 40, LEŽI I ŽENA OD 32 GODINE!": Alarmantno na VMA zbog infarkta, a kliničke slike sve teže

BLIC- Kardiohirurg iz Londona operiše petoro dece u Tiršovoj o trošku RFZO

RTV- Zajeganović Jakovljević: Nemamo dovoljan obuhvat vakcinacije za kolektivni imunitet

POLITIKA- Svaka 12 osoba u Srbiji boluje od šećerne bolesti

EVO OD KOJIH TUMORA SE U SRBIJI NAJVIŠE UMIRE Zvanični podaci pokazuju pad broja umrlih i novoobolelih od raka, ali je struka oprezna

Broj obolelih i preminulih od malignih tumora se smanjio u 2022. u odnosu na 2021. godinu

Muškarci su u 2022. godini najviše obojevali od raka pluća i bronha, kolorektalnog karcinoma i raka prostate

Najnoviji podaci o malignim tumorima u Srbiji, koje je objavio Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut", a koji se odnosi na 2022. godinu pokazuje da se broj obolelih, ali i broj umrlih smanjio u odnosu na prethodnu 2021. godinu. Broj obolelih se smanjio posle par godina rasta, ili naizmerničnog pada i rasta u prethodnih nekoliko godina, a broj preminulih od raka je nastavio pad. Struka je međutim oprezna u tumačenju ovih brojki i nisu sigurni da ima razloga za optimizam.

U toku 2022. godine maligni tumori su dijagnostikovani kod 41.578 osoba, i to kod 22.056 muškaraca i 19.522 žena. Poređenja radi, u 2021. godini, bilo je 41.784 novoobolelih - 22.333 muškaraca i 19.451 žena.

Kada je reč o osobama koje su izgubile borbu sa kancerom, 2022. godine preminulo je 19.350 od njih u Srbiji, i to 10.616 muškaraca i 8.734 žene. Prethodne, 2021. godine bilo je 19.979 umrlih od kojih 10.974 muškaraca i 9.005 žena.

Kada se pogledaju podaci unazad nekoliko godina, od 1999, broj preminulih od karcinoma, ispostavlja se da mortalitet opada od 2019. godine, s tim da, kako i sami lekari kažu, treba uzeti u obzir vreme epidemije COVID-19, zbog kog se mnogi podaci uzimaju se rezervom.

Od 1999. do 2022. godine, najveći broj preminulih od raka prema zvaničnim podacima imali smo 2018. godine kada je od njega umrlo 21.607 osoba.

Nakon toga ova brojka opada.

2018- 21.607

2019 - 21.340

2020 - 20.767

2021 - 19.979

2022 - 19.350

Broj obolelih od malignih tumora

Za razliku od broja preminulih, broj obolelih je u toku 2022. godine pao posle dve godine:

2018 - 41.661

2019 - 42.290

2020 - 41.419

2021 - 41.784

2022 - 41.578

Vodeće stope obolevanja i umiranja po polu

Muškarci su u 2022. godini najviše obolevali od raka pluća i bronha, zatim kolorektalnog karcinoma, pa od prostate. Na četvrtom mestu je rak mokraćne bešike, a na petom pankreas. Ovo su bili i vodeće lokalizacije umiranja muškaraca od raka.

Žene su, sa druge strane, i u toj godini najviše obolevale od raka dojke, zatim od pluća i bronha, pa od karcinoma debelog creva. Na četvrtom mestu po broju obolelih od malignih tumora kod žena je bio rak grlića materice, a na petom rak materice.

Kada je reč o umiranju žena od kancera, kod njih se ta statistika po lokalizacija razlikuje u odnosu na najučestalije lokalizacije obolevanja. Najviše jesu umirale od raka dojke, a na drugom mestu je karcinom pluća i bronha. Na trećem mestu je rak debelog creva, na četvrtom pankreas, a na petom rak ovarijuma.

Bez obzira na ovu statistiku, "Batutovi" podaci za period od 2016. do 2021. godine, koji se odnose na nestandardizovane stope incidencije od malignih tumora na 100.000 stanovnika kod oba pola, pokazuju da su one porasle sa 570,1 na 612,9.

Šta pokazuje praksa: Da li je optimizam opravdan

I stručnjaci, koji se u praksi suočavaju sa borbom pacijenata koji su oboleli od malignih tumora, oprezni su sa radovanjem da brojke padaju.

Profesor dr Vladimir Kovčín, subspecijalista interne medicine i subspecijalista onkologije objašnjava za "Blic" da su brojke o padu preminulih tačne, ali da, kada se radi o broju novootkrivenih slučajeva ne moraju.

- Skrining nam pomaže da otkrijemo bolest u ranijoj fazi da bi mogli da je izlečimo i to je jedan od mogućih razloga smanjenja smrtnosti. Suviše je, međutim, rano da imamo i rezultate našeg skrininga koji ne pokriva veliki broj ljudi. To je jedan problem. Drugo je pitanje statistike. Svi smrtni slučajevi se prijavljuju, ali ne i svi novootkriveni bolesnici zbog ažuriranja podataka, tako da statistika nije uvek najpreciznija a to, takođe, zavisi od mnogo faktora. Primera radi, zavisi kako se obračunava učestalost po broju stanovnika, a nama se stalno broj stanovnika u Srbiji se smanjuje. Tako da ako gledamo procentualno broj obolelih je relativna stvar, a recimo, interesantno je da broj karcinoma pluća nije u smanjenju, već su pojedini karcinomi u porastu. Broj preminulih je realan, međutim, broj novootkrivenih ne mora da bude tačan - objašnjava prof. dr Kovčín.

Koliko ljudi treba da ode na skrining da bi bio uspešan

Dok skrining utiče na smanjenje smrtnosti ukoliko se otkrije u fazi kada je moguće rak izlečiti, učestalost zavisi od prevencije, a mi, primećuje profesor, nemamo dobru prevenciju za svaki karcinom.

- I skrining imalo za mali broj karcinoma. Imamo za dojku, ginekološke karcinome, kolorektalni, sad je počeo skrining na pluća. Skrining prostate bi trebalo da se radi, ali se ne radi. Na skrininge koji postoje, javlja se mali broj ljudi, možda 20 odsto a da bi skrining bio uspešan, treba da se javi bar 80 odsto populacije koja mu podleže - kaže prof. Kovčín.

Poželjan pad od 5 odsto na godišnjem nivou

Na pitanje, koliki pad bi on voleo da vidi i po pitanju obolelih i preminulih od raka, kaže da bi bilo dobro da imamo pad od 5 odsto na godišnjem nivou, i na jednom i na drugom nivou.

- Ako gledamo poslednje godine, mi smo svaku godinu imali povećanje novootkrivenih obolelih između 5 i 7 odsto. Verovatno je i mortalitet pratio te procenata. Bio bih zadovoljan kad bismo se godinu, dve zadržali na istom nivou, a onda počeli da smanjujemo za po nekoliko procenata i smrtnost i novootkrivene - navodi prof. Kovčín za "Blic".

Dodaje da je pored prevencije, skrining na karcinome u početku malo veća investicija, dok se ne organizuje, ali da se višestruko isplati, i da on vraća uloženi novac, i štedi ga.

"Angio sale su nam pune i to sve više mlađima od 40, LEŽI I ŽENA OD 32 GODINE!": Alarmantno na VMA zbog infarkta, a kliničke slike sve teže

Povećan broj mladih osoba s srčanim udarima

Trombotski događaji povećani nakon 2020. godine i pandemije koronavirusa

Trend sve mlađih osoba koje doživljavaju srčani udar ne prestaje da opada. Prema rečima doktora Nemanje Đenića, načelnika klinike za Urgentnu internu medicinu na VMA ističe da je sve veći broj ljudi mlađih od 40 godina sa brutalnim infarktima koji se često završavaju i fatalno!

Dr Đenić ističe da je da je najmlađi pacijent na njihovom odeljenju mlada žena, starosti 32 godine koja je primljena sa znacima akutnog infarkta.

- Ona je imala dijabetes i neprepoznatu šećernu bolest što je uz genetiku i izostanak preventivnih pregleda rezultiralo infarkt. Srećom, ona je danas dobro i lepo se oporavlja - kaže dr Đenić.

Ističe da je procenat ljudi u angio salama koji su mlađi od 40 godina sve veći.

- Tih pacijenata je sada od 10 do 12 odsto koji imaju ispod 40 godina. To su najteži pacijenti! Evidentno je da moramo da menjamo neke stvari i da alarmiramo ljude da idu na preventivne preglede. Uz to moramo poštovati i genetiku ako je pozitivna na kardiovaskularne bolesti i da proverimo laboratorijske analize i izmerimo krvni pritisak - kaže dr Đenić.

Kliničke slike sve teže kod mlađih ljudi

- Nažalost, moram da kažem da su kliničke slike čak i teže kod mlađih ljudi. Uočava se i da kod mlađih ljudi infarkt često zna da bude brutalan i klinički izrazito jak i može loše da se završi. Ovo je jedan alarm da se način i stil života! - kaže dr Đenić.

Napominje i da do fatalnog ishoda može da dovede:

neprilagođena fizička aktivnost

zloupotreba alkohola

zloupotreba psihoaktivnih supstanci

stres

nespavanje

nedolazak kod lekara

skriveni dijabetes.

Kada sve to saberete, zapravo dobijate ovu statistiku koja nam ne ide u prilog, kaže dr Đenić i ističe da svaki treći ili četvrti mladi pacijent u sali sa infarktom ima upravo ovakvu istoriju bolesti.

Ko je imao koronu posebno da vodi računa o srcu

Trombotski događaji značajno su veći nakon 2020. godine i pandemije korona virusa ističe dr Đenić.

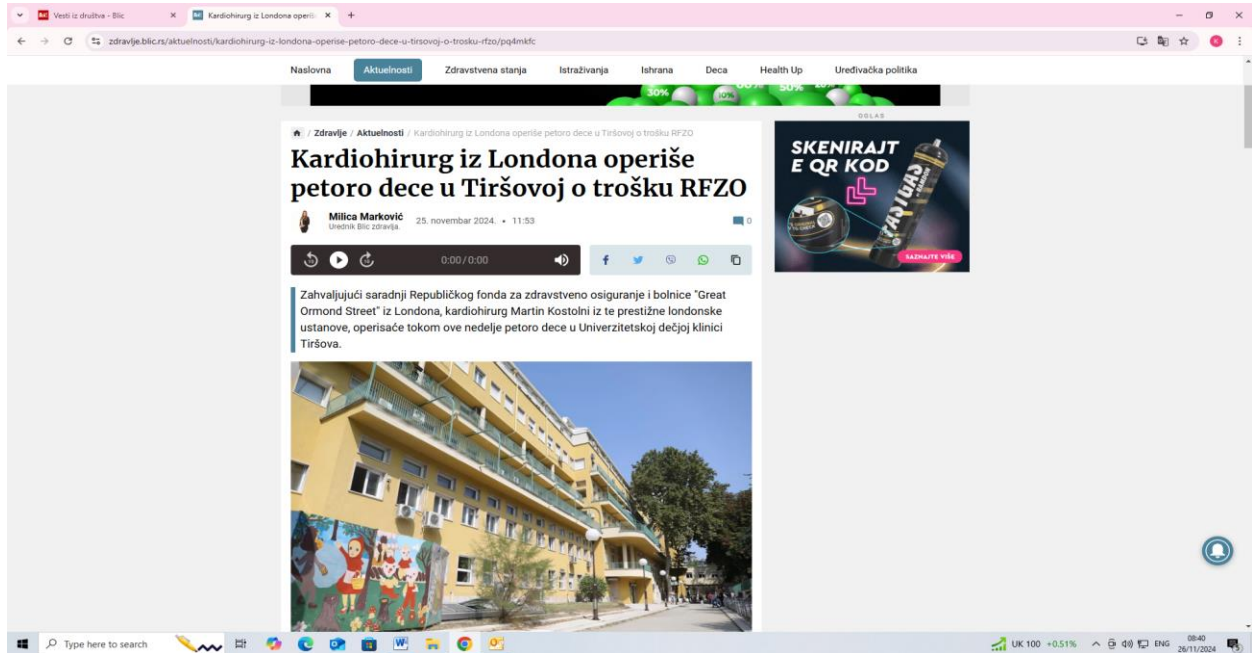
- To je jedan od razloga za ovu statistiku i našu popunjenost koja danas prelazi sto posto. Od embolija, pluća do infarkta srca, nažalost i moždanih udara sigurno je 20-30 odsto povećano nakon kovid infekcije. Zato je važno da se ljudi koji su preležali kovid redovno kontrolišu! - kaže dr Đenić.

Ističe da postoje laboratorijski parametri koji jasno pokazuju rizik za nastanak neželjenih vaskularnih događaja.

- Na primer, d-dimer i obična krvna slika mogu pokazati pozadinsku trombotsku oluju koja još uvek nema kliničke manifestacije, ali rizikuje da se one dese. To je signal da se terapija uvede na vreme! - kaže dr Đenić.

Napominje da je jako važno da svi koji imaju više od 18 godina treba da odlaze na preventivne preglede.

- Jednom godišnje uraditi krvnu sliku, jednom u dve godine treba raditi kardiološki pregled! Promenite životne navike, odmarajte, smanjite stres i prilagoditi hranu. Smanjite slanu hranu, pogotovo oni koji imaju veći pritisak - kaže dr Đenić za RTS.

Kardiohirurg iz Londona operiše petoro dece u Tiršovoj o trošku RFZO

Zahvaljujući saradnji Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje i bolnice "Great Ormond Street" iz Londona, kardiohirurg Martin Kostolni iz te prestižne londonske ustanove, operisaće tokom ove nedelje petoro dece u Univerzitetskoj dečjoj klinici Tiršova.

Uz asistenciju naših lekara, doktor iz Londona će o trošku RFZO ovom prilikom obaviti operacije najkomplikovanijih urođenih srčanih mana. To je ujedno i prilika za usavršavanje domaćih stručnjaka, dok pacijenti lečenje mogu da obave u svojoj zemlji.

Ovo nije prvi put da doktor Kostolni o trošku RFZO dolazi u Srbiju. On je tokom prethodnih osam godina uspešno operisao već 24 dece.

Zajeganović Jakovljević: Nemamo dovoljan obuhvat vakcinacije za kolektivni imunitet

BEOGRAD - Rukovoditeljka programa za zdravlje i rani razvoj UNICEF-a u Srbiji dr Jelena Zajeganović Jakovljević izjavila je danas da, osim BCG vakcine koja se prima u porodilištu, u Srbiji ne postoji dovoljan obuhvat vakcinacije od 95 odsto da bi se postigao kolektivni imunitet, ali da se situacija iz godine u godinu popravlja.

"To je posebno važno za one bolesti koje se zaista brzo prenose, kao što su male boginje i pertusis. Ali, nažalost, mi osim vakcine koja se prima u porodilištu, BCG vakcine, nemamo obuhvat 95 odsto za ostale vakcine, ali se popravljamo iz godine u godinu", rekla je Zajeganović Jakovljević Tanjugu.

Ona je rekla da je kritična bila 2021. godina zbog kovida, kada je došlo do značajnog pada u obuhvatu pošto se srpski zdravstveni sistem tada prilagodio onome što je tada bila najveća pretnja.

"Međutim, u godinama posle toga polako sustižemo određene obuhvate. Mada, i prošle godine, obuhvat za MMR vakcine bio svega 84 odsto nacionalno. Treba doći do 95 odsto. Treba zdravstveni sistem i naravno i roditelji da se malo jasnije i glasnije i usmerenije posvete tome da se dosegnu ti obuhvati. Odnosno da svako dete bude zaštićeno što je jako važno i treba svaki roditelj da uradi sve da svoje dete zaštiti jer nema potrebe da dobije bilo koje od bolesti koje se mogu sprečiti", naglasila je Zajeganović Jakovljević.

Ona je objasnila da dete do svoje 14. godine prima 11 različitih vakcina i da je svaka važna.

"Htela bih da pohvalim to što smo poslednjih godina uveli neke nove vakcine i radi se na tome da se i kalendar dodatno poboljša upravo zbog toga da ne bi došli u situaciju da nam recimo mala deca završe sa pertusisom i umru zato što nisu zaštićeni. Pomenula sam pertusis zato što ne daje trajan imunitet, već mora da se obnavlja", rekla je doktorka.

Ona jeavela da dete već u drugom mesecu počinje sa vakcinacijom, prvo sa petaksija vakcinom, odnosno vakcinom koja štiti od difterije, tetanusa pertusisa, zatim od polija i od dečje paralize i od hemofilusa influenza i ta vakcina se prima u tri doze.

"Tek onda možemo reći da je neka prva zaštita uspostavljena, međutim posle imamo i prvu i drugu revakcinaciju, u kasnijim godinama, a onda počinje i MMR vakcina koja u stvari štiti protiv morbila rubele i protiv zaušaka. I još je uvedena vakcina protiv pneumokoka koja se sada daje u dve doze i koja štiti od upale pluća pneumokokom i drugih bolesti koje može da izazove pneumokok", objasnila je Zajeganović Jakovljević.

Ona je naglasila da su te pobrojane vakcine obavezne, ali da se obaveznost odnosi samo na državu koja mora da ih obezbedi u dovoljnim količinama.

Zajeganović Jakovljević naglasila je da su neke zemlje u svetu, poput Italije, vratile obaveznost vakcinisanja i da u nekim od njih deca ne mogu da se upišu u škole bez vakcinacije, a da je u nekim zemljama premija za zdravstveno osiguranje manja kada je dete vakcinisano, jer deca koja nisu vakcinisana podležu većem riziku.

"Tako da moramo biti osvešćeni u tom smislu i znati da to je jedno dobro činjenje. I mi se nadamo da će i varičela, i HPV koja je sada preporučena vakcina, i rotavirus, da će biti obavezne vakcine. Nauka napreduje i pruža nam neke mogućnosti da se zaštitimo od određenih bolesti koje su sad već prisutne", naglasila je doktorica.

Begović Lazarević: Odlaganje vakcinacije povećava rizik od zaraze kod dece

Načelnica jedinice za imunizaciju Zavoda za javno zdravlje Ivana Begović Lazarević izjavila je danas da se od 2012. godine susrećemo sa problemom odlaganja ili potpunog odbijanja vakcinacije kod dece, kao i da to povećava rizik od zaraze.

"Odlaganje vakcinacije, rizik od zaraze povećava svakodnevno. Nije samo stvar da on želi da zaštiti svoje dete, stvar je da mi sa tim kolektivnim imunitetom težimo da 95 odsto štitimo i onu decu čiji bi roditelji jako voleli da su u situaciji da ih zaštite, ali iz nekih opravdanih razloga, to su neke bolesti koje jako snižavaju imunitet ili terapija i ta deca ne mogu da prime živu vakcinu", rekla je za Tanjug Begović Lazarević.

Ona je naglasila da svi pedijatri treba da imaju jasan i nedvosmislen stav kad roditelj dovede svoje dete i da im objasne da je vakcina bezbedna i da nema potrebe da čekaju.

Dodala je da pedijatri treba da objasne roditeljima da su sva istraživanja dokazala da između MMR vakcine i autizma nema nikakve uzročne povezanosti.

Kada je reč o epidemiji pertusisa, Begović Lazarević jeavela da on pogađa i fatalan je za malu decu i da su tokom epidemije u Beogradu četiri bebe umrle i naglasila da je sada mnogo stabilnija epidemiološka situacija kad pričamo o velikom kašlju nego što je bila u ovo vreme prošle godine.

"Na teritoriji Beograda prvom dozom MMR vakcine, vakcinisano je 88 odsto. Vrlo je važno da napomenem i to da dok nema bolesti, dok se ne priča u medijima potvrđeni su slučajevi morbila, ova većina roditelja koja se plaši jer nema jasnu informaciju, nešto je naćula i svi se boje autizma, ćeka da dete progovori i da prohoda", kazala je Begović Lazarević.

Ona je dodala da kada bolest malih boginja već nastupi, da je kasno za vakcinaciju.

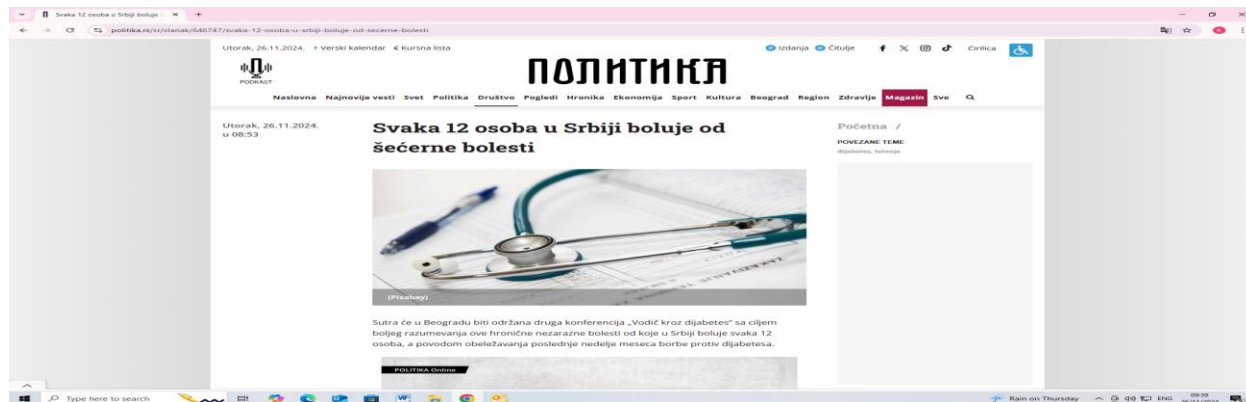
"Ali ako je neko dete koje je ne vakcinisano bilo u kontaktu sa detetom koji je obolelo od morbila, država je takođe obezbedila da se u roku od tri dana, od prvog kontakta sa obolelim detetom da vakcina i vakcina sprećava obolevanje. Međutim ako je to žena koja je trudna, a nije, nema imuniteta, bila u kontaktu sa obolelom, žive vakcine se ne mogu dati trudnoj ženi", rekla je Begović Lazarević.

Podsetila je da u gradskom zavodu sa uputom izabranog lekara svaka odrasla osoba može da uradi antitela na morbile i da na taj naćin sazna svoj imunološki status.

"A vakcina je obavezna i za zdravstvene radnike. Tako da svi zdravstveni radnici koji su rođeni 71. godine i kasnije su u obavezi ili da imaju dve doze MMR vakcine dokumentovano ili da imaju pokazano da su uradili tu vrstu analize", navela je Begović Lazarević.

Zaključila je da su vakcine jako bezbedne i imaju sastojke koji vrlo retko mogu narušiti zdravlje deteta i mnogo znaćajnije je što će prevenirati da dete ne dobije bolest za koju postoji vakcina.

ПОЛИТИКА

Svaka 12 osoba u Srbiji boluje od šećerne bolesti

Sutra će u Beogradu biti održana druga konferencija „Vodić kroz dijabetes” sa ciljem boljeg razumevanja ove hroniće nezarazne bolesti od koje u Srbiji boluje svaka 12 osoba, a povodom obelećavanja poslednje nedelje meseca borbe protiv dijabetesa.

„Prema izveštajima Instituta za javno zdravlje 'Batut' svaka 12 osoba boluje od dijabetesa. Procenjuje se da je taj broj i veći jer nekada osobe žive sa nedijagnostikovanim dijabetesom tipa 2 i po nekoliko

godina”, rekla je za Tanjug dr Dragana Melentijević, specijalista opšte medicine i šef Savetovaništa za dijabetes u DZ „Čukarica”.

„Dijabetes tip 2 je višestruko češći od dijabetesa tip 1 i to više od 95 odsto svih obolelih od dijabetesa imaju tip 2 dijabetes”, navela je dr Melentijević.

Ona je podsetila da je to je bolest savremenog društva povezana sa povišenom telesnom težinom, odsustvom fizičke aktivnosti i hiperkalorijskom ishranom. „Savremeni način života je doveo do ekspanzije ove bolesti pa se često govori o pandemiji dijabetesa. Nažalost, sve više se pomera donja granica, pa se poremećaj metabolizma u vidu gojaznosti, insulinske rezistencije, predijabetesa i dijabetesa viđa kod mladih”, navela je dr Melentijević.

Ona je istakla da je dijabetes multidisciplinarna bolest kojom se bave pedijatri, izabrani lekari opšte medicine, ginekolozi, internisti, endokrinolozi, hirurzi, nefrolozi, oftalmolozi, kardiolozi.

„Naš zadatak je pre svega prevencija nastanka ove bolesti, blagovremena dijagnoza i terapija po svim najnovijim preporukama i smernica kako bismo produžili život naših pacijenata i sprečili nastanak komplikacija ove bolesti”, objasnila je lekarka i dodala da su savetovaništa za dijabetes mesta na kojima se pacijentu pruža podrška, ordinira terapija, pruža edukacija i ohrabrenje da pacijent zauzme aktivan stav u toku svog terapijskog puta.

Druga konferencija „Vodič kroz dijabetes” biće održana u sutra, 27. novembra, u Envoy Conference Kongres Centru u Beogradu, u terminu od 16 do 20 časova.

„Konferencija u Beogradu okupiće vrhunske stručnjake iz oblasti endokrinologije, nutricionizma, kardiologije, nefropatije, lekare opšte prakse, psihologije.

Posetioci će imati priliku da prate inspirativne panele, čuju najnovija saznanja i iskustva osoba koje se suočavaju sa dijabetesom, kao i da aktivno učestvuju postavljajući pitanja, ali i da razmene iskustva”, najavila je dr Melentijević. „Prvi panel sa fokusom na Tip 2 dijabetesa, moderiraće Olivera Stefanović-Stanković, autor i voditelj emisije 'Vodič kroz dijabetes', dok će drugi panel biti posvećen Tipu 1 dijabetesa koji će voditi Aleksandar Opačić, predsednik Dijabetološkog saveza Srbije”, navela je dr Melentijević. „Ovo je jedinstvena prilika da se upute pitanja stručnjacima, udruženjima i drugim učesnicima konferencije. Ulaz je besplatan, ali je ograničen broj mesta”, rekla je dr Melentijević.